

اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان

و

روش‌های اصلاح و ترمیم آنها

(تجدید نظر اول)

تألیف:

دکتر مريم سيف نراقی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی، استاد واحد علوم تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی

استاد افتخاری دانشگاه دیکن استرالیا

دکتر عزت‌اله نادری

استاد دانشگاه تربیت معلم (خوارزمی)، استاد واحد علوم تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی

استاد افتخاری دانشگاه دیکن استرالیا

سرشناسه: سیف نراقی، مریم، ۱۳۲۴-

عنوان و نام پدیدآور: اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان و روش‌های اصلاح و ترمیم آنها/ تألیف: مریم سیف نراقی، عزت‌الله نادری

وضعیت ویراست: ویراست ۲.

مشخصات نشر: تهران: نشر ارسباران، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: ده، ۱۸۲ ص:، مصور، جدول، نمودار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۸۵-۱۴-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا

موضوع: کودکان ناسازگار -- رفتار درمانی کودکان -- اختلالات رفتاری در کودکان -- کودکان -- روان‌شناسی شناسه افزوده: نادری، عزت‌الله، ۱۳۲۴-

رده‌بندی کنگره: ۹۱۳۹۴ س ۲ ن / ع ۷۲۳ BF

رده‌بندی دیویی: ۱۵۵/۴

شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۸۰۶۹۴

بیاید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

مخاطب عزیز، خواننده گرامی، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مترجم و ناشر است. تکثیر آن به هر شکل و میزانی، بدون اجازه از ناشر و مؤلف، و خرید و فروش آن کاری نادرست، غیرقانونی، و غیرشرعی است. پیامد این عمل ناصواب موجب بی‌اعتمادی در فضای نشر و فروش کتاب می‌شود و می‌تواند زمینه‌ساز محیطی ناسالم جهت بی‌ارزش کردن زحمات و استعدادهای فعالان فرهنگی و اقتصادی در جامعه شود که در نهایت، به زیان خود شما و فرزندان‌تان خواهد شد.

سایت

www.Ravabook.ir

ارِسْباران
نشر ارسباران

پست الکترونیکی

panahir91@yahoo.com

اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان

و روش‌های اصلاح و ترمیم آنها (تجدیدنظر اول)

تألیف: دکتر مریم سیف نراقی و دکتر عزت‌الله نادری

ناشر: ارسباران

نوبت چاپ: پنجم، بهار ۱۴۰۳

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

شمارگان: ۲۰۰ تعداد صفحات: ۱۹۲ صفحه

ISBN : 978-600-7385-14-2

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۸۵-۱۴-۲

مرکز پخش: تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان علیزاده و شیخ‌الرضا، پلاک ۶۳

تلفن: ۸۸۹۶۲۷۰۷

تلفکس: ۸۸۹۶۱۰۵۰

۸۸۹۶۱۰۷۰

۸۸۹۷۳۳۵۸ - ۹

فهرست مطالب

پیشگفتار نخست.....	هفت
پیشگفتار تجدیدنظر اول.....	نه
فصل ۱: تعریف اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان از دیدگاه صاحب نظران _____ ۱	
.....	۱
.....	۳
.....	۸
.....	۱۲
فصل ۲: دسته بندی و بررسی چگونگی اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان _____ ۱۷	
.....	۱۷
.....	۱۸
.....	۲۰
.....	۲۱
.....	۲۲
.....	۲۳
.....	۲۳
.....	۲۴
.....	۲۸
.....	۳۱
.....	۳۴

ز. گروه‌بندی اختلالات رفتاری کودکان توسط گروه ترویج روان‌پزشکی	۳۶
۱. پاسخ‌های متناسب با مسایل شخصی - اجتماعی	۳۶
۲. اختلالات واکنشی یا واکنش‌های زودگذر تطابقی	۳۸
۳. واکنش‌های مقدماتی یا نوروتیک یا اختلالات درونی‌شده (اختلالات سایکونوروتیک)	۷۲
۴. اختلالات روان‌تنی	۸۴
۵. اختلالات شخصیتی در کودکان	۸۴
۶. جنون در کودکان و نوجوانان	۹۴
ح. گروه‌بندی از دیدگاه انجمن روان‌پزشکان	۹۶
اختلال بیش‌فعالی - نقص توجه (ADHD)	۹۹
نشانه‌های همراه ADHD	۱۰۰
اختلالات سلوک	۱۰۲
اختلالات اضطرابی	۱۰۴
اختلالات خلقی	۱۰۴
سؤال‌های چهارگزینه‌ای فصل دوم	۱۰۶

فصل ۳: چگونگی ارتباط والدین با فرزندان و تأثیر آن بر ویژگی‌های رفتاری آنان

مقدمه	۱۱۱
توجه بیش از حد مادر	۱۱۱
فضای کلی خانواده	۱۱۳
۱. پذیرفتن کامل در مقابل طرد کامل	۱۱۴
۲. توجه بیش از حد در مقابل بی‌توجهی بیش از حد	۱۱۴
۳. آزادی بیش از حد در مقابل دیکتاتوری بیش از حد	۱۱۵
۴. پرتوقعی در مقابل بی‌توقعی بیش از حد	۱۱۵
۵. تشویق کودک به کارهای نادرست یا خلاف	۱۱۶
نمونه‌ای از دسته‌بندی‌های اخیر در خصوص فرزندپروری	۱۲۰
۱. فرزندپروری آسان‌گیرانه	۱۲۱
۲. فرزندپروری مقتدرانه	۱۲۱
۳. فرزندپروری مستبدانه	۱۲۱
سؤال‌های چهارگزینه‌ای فصل سوم	۱۲۳

فصل ۴: رفتار، چگونگی بروز اختلال و روش‌های اصلاح و ترمیم آن از دیدگاه‌های مکاتب

مختلف ۱۲۷

۱۲۷	 مقدمه
۱۲۹	 رفتارگرایان
۱۳۲	 چگونگی بروز اختلال در رفتار از نظر رفتارگرایان
۱۳۳	 اصول کلی رفتاردرمانی
۱۳۴	 روند درمان
۱۳۷	 روش‌های رفتاردرمانی
۱۳۷	 ۱. شرطی شدن کلاسیک
۱۳۷	 ۲. تغییر رفتار
۱۳۹	 ۳. پرهیز درمانی
۱۴۰	 ۴. حساسیت‌زدایی منظم
۱۴۲	 ۵. الگوسازی
۱۴۴	 ۶. خاموش‌سازی یا حذف رفتار
۱۴۴	 چگونگی استفاده از برخی روش‌های رفتاردرمانی در حل مشکلات رفتاری
۱۴۴	 دانش‌آموزان در کلاس درس
۱۴۵	 توجه معلم
۱۴۷	 سرزنش پنهان به جای سرزنش آشکار
۱۴۸	 استفاده از روش الگوسازی
۱۴۹	 استفاده از برنامه‌های تقویت ژتونی
۱۴۹	 نقد و ارزشیابی رفتاردرمانی به شیوه رفتارگرایان
۱۵۱	 روانکاوان
۱۵۴	 مرحله دهانی (بدو تولد تا دو سالگی)
۱۵۵	 مرحله مقعدی : (۲ تا ۴ سالگی)
۱۵۵	 مرحله فالیک (تناسلی) ۴ تا ۶ سالگی
۱۵۸	 مرحله کمن (۶ سالگی تا بلوغ)
۱۵۸	 مرحله جنسی واقعی یا بلوغ
۱۵۹	 چگونگی بروز اختلال در رفتار از نظر فروید
۱۶۰	 درمان اختلالات رفتاری از دیدگاه روانکاوی
۱۶۰	 نقد روان درمانی به شیوه روانکاوان
۱۶۱	 شناخت‌گرایان
۱۶۲	 چگونگی بروز اختلال در رفتار از نظر شناخت‌گرایان
۱۶۴	 درمان اختلالات رفتاری از دیدگاه شناخت‌گرایان

پیشگفتار نخست

خدای رابس شاکریم که به ما امان داد تا بار دیگر با شما عزیزان از طریق این کتاب ارتباط برقرار سازیم. همان‌گونه که از نام کتاب برمی‌آید، موضوع کلی مورد بحث، مشکلات هیجانی یا اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان است. تلاش ما برآن است تا انشاءالله بتوانیم این زمینه را برای دانشجویان، مربیان، والدین، مشاوران، روان‌شناسان، پرستاران روانی و دست‌اندرکاران آموزش و پرورش تاحدودی مشخص و روشن نموده تا به یاری پروردگار، آنان بتوانند با مراقبت و دلسوزی همراه با بینش و بصیرت، در این زمینه به کمک فرزندان این آب و خاک بشتابند و از ابتلای آنان به مشکلات شدید رفتاری جلوگیری به عمل آورند.

با توجه به کمبود متخصص و فقر آگاهی‌های عمومی در این زمینه و نیز وجود تعداد قابل توجهی از این کودکان در مدارس عادی، نگارش و تألیف کتاب‌هایی از این دست، ممکن است بتواند مربیان و دست‌اندرکاران آموزشی را نسبت به این گروه از کودکان و نوجوانان حساس نماید، تا با درک مسایل این قبیل کودکان، بتوانند مشکلات رفتاری آنان را در مراحل اولیه تشخیص دهند و به اصلاح یا حداقل کم کردن آن همت گمارانند.

اگر به موقع و با انجام یک سلسله اقداماتی که از آگاهی و دانستن سرچشمه می‌گیرد به استقبال این کودکان نرویم، در آینده‌ای نه‌چندان دور تعدادی از آنان در جرگه دزدان، جنایتکاران، معتادان، بیماران روانی بستری در بیمارستان‌ها و ... قرار می‌گیرند. بنابراین، ضروری است هرچه سریع‌تر به جای نادیده انگاشتن و دفع این کودکان به شکل‌های مختلف از جمله اخراج از مدارس، طرد از خانه و ... به مشکلات آنان عمیقاً نظری افکنیم و با کمک گرفتن از تمام امکاناتی که در اطراف خود می‌شناسیم، آنان را به مسیر سالم زندگی هدایت کنیم و بدین طریق قدمی هرچند اندک، در جهت فراهم سازی محیطی سالم از نظر روانی برداریم.

امید است، شما خوانندگان عزیز، نقایص و ضعف ما را در تألیف و تدوین این کتاب به کمال خویش ببخشاید و از تذکرات و راهنمایی‌های مفید ما را محروم نفرمایید.

دکتر عزت‌الله نادری - دکتر مریم سیف نراقی